

Maarten Dolman
2. Reacties omgeving eerste
praktijkervaringen en lessen

Ed van Gerven:

Maarten, het is al één en al molen in je jeugd. Maar hoe reageerde eigenlijk je omgeving op je liefde voor molens? Bijvoorbeeld op school?

Maarten Dolman:

Nou, dat was toch in een periode dat molens nog niet zo 'in' waren als dat vandaag is. Er werd toch een beetje naar gekeken van 'molens zijn oud' en 'een molen is een verleden industriemachine'. Ik heb ook meegemaakt dat er molens afgebroken zijn. In De Meern stond het onderstuk van een molen. Dat werd afgebroken. Op een gegevens moment is in Harmelen ook het onderstuk van een molen afgebroken. En in mijn jeugd ging ik natuurlijk altijd mee naar de vergaderingen van De Hollandsche Molen, en daar had je altijd de hele mooie diaserie van meneer De Koning, van alle molens die waren gerestaureerd, dat waren dan eerder van die enorme ruïnes. Maar het gebeurde ook wel eens dat er een molen verloren was gegaan. Dat de molen gesloopt was omdat er geen monumentale waarde aan gehecht werd. En in mijn omgeving maakte ik dat ook mee. Ik zat toen op de basisschool en ik tekende in de klas altijd molentjes. Als er wat met molens was, was ik daar altijd in geïnteresseerd. Maar dan kon je wel merken aan andere kinderen uit de klas dat ze dachten: "Molentjes. Wat moet je daar nou mee?" Ik kan me ook nog herinneren dat mijn ouders dat ook wel in de familie hadden, dat ze ons vroegen wat we met die oude molens moesten, met al die boeken en al die foto's. Ja, er werd wel een beetje raar naar gekeken. Maar de uitdrukking 'hij loopt met molentjes' zat er wel duidelijk omheen. En dat was in die tijd heel duidelijk en dat merkte je ook wel als ik met mijn vader op stap was, op molentochtjes, en dan kwamen we bij een molen die erg verwaarloosd was en dan woonde daar nog een oud-molenaar, of zijn zoon, en dan vroegen we of we even in de molen mochten kijken. "Nee, het is gevaarlijk want de zolders zijn oud, de gemeente wil niks". Dat soort dingen. Dus de molenliefde was op sommige plaatsen in Nederland heel veel weg. En dat is later natuurlijk wel veranderd, als we dat naar deze periode kopiëren. De molen is nu wel een heel belangrijk element in de stad en in de plaats. Om even terug te komen naar Woerden, dat merkte je daar ook. Hoogendoorn was daar molenaar en die man werd steeds ouder en de molen was ook in een matige staat van onderhoud op het laatst. Toen hielp daar een andere molenaar, Jan van Beek, die was eigenlijk ook industrie-molenaar, wind-molenaar geleerd en later ook bij de coöperatie Rijnstreek als industrie-molenaar terecht gekomen, maar deze man kon ontzettend goed molenstenen scherpen. En hij zag om zich heen dat het molenaarsvak toch wel dreigde verloren te gaan. En in die periode kwam ook het ambachtelijke korenmolensgilde op, dat daar dus aantal beroepsmolenaars waren. Het waren er een stuk of vijf en dan praten we bijvoorbeeld over Frans Gunnewick in Vragender en dan praten we over Arie Berkhout in Oudorp, de familie Brassier in Biggekerke, Jan Hoogendoorn in Woerden was daar één van. En Jan van Beek gaf eigenlijk al aan dat als er niets gaat gebeuren, gaat het beroepsmolenaarsvak in de vorm van een korenmolenaar, die dus meel voor consumptie maalt en stenen kan scherpen, gaat echt verloren.

Ed van Gerven:

Spreekt we dan over de beginjaren '70?

Maarten Dolman:

Ja, we spreken over begin jaren '70. Het vrijwillig molenaarsgilde bestond en dat was, en is nog steeds, een bloeiende vereniging. Dus de mensen leerden wel de molen bedienen, maar het echte malen dreigde verloren te gaan. En de meeste vrijwillig molenaars die op een korenmolen terecht zijn gekomen, die teerden toen een beetje op de tachtigers die dat nog op de wind gedaan hadden, dus het sukkelde allemaal een beetje door. Maar het gevaar werd wel steeds groter toen die oud-vakmolenaars kwamen te overlijden en dat dus door vrijwillig molenaars voortgezet moest worden. Hetzelfde geldt voor de poldermolenaars en ook de industriemolenaars, zoals olieslagers en dat soort mensen. Maar goed, om bij de korenmolen te blijven: Jan van Beek zag dat gevaar hangen en die zei dat hij me

echt stenen ging leren scherpen. En dat ging eigenlijk op een hele bijzondere manier, Jan van Beek was altijd een man van de tijd en dat sprak hij af dat we morgenvroeg om 7 uur bij Zaandijk zijn op meelmolen De Dood, ik heb met de molenmakers afgesproken om stenen te scherpen. Vanuit Harmelen, ik was toen een jaar of 16, 17 en dus moest ik om half 6 met de bus mee tot Utrecht en dan met de trein. Want Jan van Beek had geen auto, maar om half 7 stond hij op het station in Utrecht van 'we gaan'. Dus ik moest er maar zijn. En dan stond je daar in je overall met je klompjes en je tasje op het station en wij naar Zaandam toe en dan daar de koppel stenen scherpen. We zijn zo op verschillende molens geweest en uiteindelijk is daar ook de molen Rijn en Zon, die werd in 1978 gerestaureerd. Die molen is eigendom van de gemeente Utrecht en ook daar moesten de stenen gescherpt worden. En daar hebben we dus drie koppelstenen onder handen gehad en daar heb ik dus ontzettend veel geleerd. En het stenen scherpen is de basis voor beroepsmolenaars. Als je je stenen niet kan scherpen, dan heb je geen goed product waardoor je geen goede relatie met je klant kan opbouwen, want van slecht meel kan een bakker geen goed brood bakken. Die lijn is natuurlijk heel kort.